

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Annettu Helsingissä 5 päivänä helmikuuta 1997

Asia: Lomauttamista koskevat oikaisuvaatimukset

Päätökset, joihin haetaan oikaisua:

Puolustusvoimain komentajan päätökset 11.6.1993 ja 29.11.1993.

Oikaisuvaatimukset:

Lomautuspäätökset on kumottava ja keskeytettävä lomautuksen täytäntöönpano.

Asian käsittely:

Valtion virkamieslain (750/94) 78 §:n perusteella asiat ovat siirtyneet tämän virkamieslautakunnan käsiteltäväksi.

Oikaisuvaatimuksista on työnantaja antanut vastineen ja oikaisuvaatimuksen tekijä sen jälkeen vastaselityksensä.

Virkamieslautakunnan ratkaisu:

Perustelut:

A on lomautettu päätöksellä 29.11.1993, jolla samalla peruutettiin hänelle päätöksellä 11.6.1993 määrätty lomautus. Lomautusta on perusteltu sillä, että puolustusvoimien käytettävissä olevien varojen vähentämisen seurauksena sen mahdollisuudet tarjota työtä palveluksessaan oleville virkamiehille ovat tilapäisesti olennaisesti vähentyneet, minkä vuoksi puolustusvoimat ei voi kohtuudella järjestää muuta työtä tai puolustusvoimien tarpeisiin soveltuvaa koulutusta.

Valtion virkamieslain (755/86) 45 a §:n mukaan viranomaisella on oikeus lomauttaa virkamies siten, että virkamiehen virantoimitus ja palkanmaksu keskeytetään määräajaksi tai toistaiseksi virkasuhteen muutoin pysyessä voimassa, jos virkaan kuuluva työ on tilapäisesti olennaisesti vähentynyt taloudellisista, tuotannollisista tai niihin verrattavista syistä ja asianomainen viranomais ei voi kohtuudella järjestää virkamiehelle muuta työtä tai työnantajan tarpeisiin sopivaa koulutusta samassa virastossa. Viranomaisen tulee lomautuksessa noudattaa 14 päivän ilmoitusaikaa.

Selvitys tapahtumista

Puolustusvoimain komentaja on lomauttanut A:n sekä päätöksellään 11.6.1993 että 29.11.1993. Edellisen päätöksen lomautusajankohdat olivat 4. - 11.10.1993 (yhteensä 8 päivää) ja 1.11. - 16.12.1993 1 tunti/pv (yhteensä 4 pv). Päätöksellä 29.11.1993 peruutettiin edellä mainittu lomautus ja määrättiin uusiksi lomautusajankohdiksi 13. - 20.12.1993 (yhteensä 8 pv) sekä 21. - 31.12.1993 tunti/pv (yhteensä 8 t). A on ollut virkavapaana sairauden perusteella 1.10. - 4.11.1993. Lomautus on täytäntöönpantu hänen kohdallaan 14. - 20.12.1993 (yhteensä 7 päivää) ja 8. - 9.11, 11. - 12.11, 15. - 19.11, 22. - 26.11, 29.11 - 3.12 sekä joulukuussa 1993 lisäksi päivinä 13, 21, 23, 27 ja 31 tunti/päivä eli yhteensä 29 tuntia.

Päätöksellään 26.11.1996 taltio n:o 3682 Korkein hallinto-oikeus on kumonnut virkamieslautakunnan päätöksen 22.9.1995 n:o 172/94 A:n oikaisuvaatimukseen lomautuspäätöksestä 11.6.1993, palauttanut oikaisuvaatimuksen virkamieslautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi ja siirtänyt oikaisuvaatimuksen lomautuspäätöksestä 29.11.1993 virkamieslautakunnalle ratkaistavaksi samanaikaisesti ensinmainitun oikaisuvaatimuksen kanssa.

Lomautuspäätöksen 11.6.1993 A on saanut tiedokseen 29.6.1993 ja 29.11.1993 tehdyn lomautuspäätöksen 2.12.1993.

Puolustusvoimien selvityksestä käy ilmi, että valtion talousarviossa myönnetty palkkausmomentin määrärahat (27.12.01) ovat pienentyneet noin 330 miljoonaa markkaa eli 10,9 prosenttia vuodesta 1992 vuoteen 1993. Palkkausmomentin vähennyksestä 67 miljoonaa markkaa johtuu eläkemaksun siirtämisestä työnantajalta työntekijöille. Jäljelle jäävä vaje on pyritty ensisijaisesti kattamaan sopimusperusteisella lomarahalla vaihtamisella vapaa-ajaksi ja toissijaisesti henkilöstön lomauttamisella. Lisäksi vajeusta on katettu muilla työnantajan käytettävissä olleilla yksipuolisilla säästötoimenpiteillä.

Oikeudellista arviointia

Lomautuspäätöksistä 11.6.1993 ja 29.11.1993 tehdyt oikaisuvaatimukset käsitellään samanaikaisesti.

Virkamieslautakunta pitää uskottavana palkkaukseen käytettävien määrärahojen vähentymistä koskevaa ilmoitusta. Henkilöstöä lomauttaessaan puolustusvoimien on siten katsottava tasapainottaneen puolustusvoimien palkanmaksuvelvollisuuden vastaamaan palkanmaksukykyä. Puolustusvoimien lomautuspäätös on perustunut taloudelliseen syyhyn ja sisältänyt samalla ratkaisun vähentää lomautettavan virkamiehen työtä. Työn vähentyminen on ollut valtion virkamieslain (755/86) 45 a §:n tarkoittamalla tavalla olennaista. Asiassa ei ole esitetty näyttöä siitä, että lomautukseen perustuva virantoimituksen keskeyttäminen olisi tarkoitettu osaksi pysyvää, viran lakkauttamiseen pyrkivää tapahtumaketjua. Työn vähentymistä on näin ollen pidettävä tilapäisenä. Työn vähentyminen on perustunut tarpeeseen supistaa palkkakustannuksia. Tähän nähden virkamieslautakunta toteaa, että puolustusvoimilta ei ole voitu kohtuudella edellyttää velvollisuutta järjestää virkamiehelle muuta työtä tai työnantajan tarpeisiin sopivaa koulutusta.

Korkein hallinto-oikeus on puolustusvoimia koskevassa päätöksessään 26.5.1995 t. 2321 katsonut, että virkamiehen lomauttaminen lyhentämällä tunnilla hänen päivittäistä työaikaansa oli valtion virkamieslain (755/86) 45 a §:n (1237/92) mukaan mahdollinen ja toiminnallisista syistä perusteltu. Virkamieslautakunnalla ei ole syytä arvioida toisella tavoin päätöstä, jolla oikaisuvaatimuksen tekijän työaika on saatettu lyhentää vastaavanlaisissa olosuhteissa.

A on 2.12.1993 saanut tiedon lomauttamisesta, joka on määrätty alkamaan 13.12.1993. Lomauttamisesta olisi tullut ilmoittaa 14 päivää ennen sen alkamista. Tämän vuoksi virkamieslautakunta hyväksyy A:n väitteen mainitun ilmoitusajan laiminlyömisestä.

Päätöksellä 29.11.1993 on peruutettu 11.6.1993 annettu päätös, vaikka lomautus viimeksi mainitun päätöksen perusteella oli jo osittain täytäntöön pantu. Näihin tosiasiallisiin lomautuspäiviin perustuvien A:n vaatimusten tutkiminen valtion virkamieslain (755/86) 84 §:n perusteella ei kuulu virkamieslautakunnan toimivaltaan.

Koska lomautusajankohdat ovat jo kuluneet, ei ole perusteita vaatimukselle lomautuksen keskeyttämisestä.

Päätös:

Vaatus siltä osin kuin se kohdistuu 11.6.1993 annetun lomautuspäätöksen täytäntöönpanoon jätetään tutkimatta virkamieslautakunnan toimivaltaan kuulumattomana.

Oikaisuvaatimus lomautuspäätöksestä 29.11.1993 hyväksytään niiden päivien osalta, jolloin lomautus on toteutettu ennen 14 päivän ilmoitusajan päättymistä 16.12.1993.

Muilta osin lomautuspäätöksiin 11.6.1993 ja 29.11.1993 perustuvat oikaisuvaatimukset hylätään sekä lomauttamisen että täytäntöönpanon keskeyttämisen osalta.

Sovellettavat lainkohdat:

Valtion virkamieslain (755/86) 45 a §:n 1 momentti (1237/92), 84 § ja 86 §:n 2 momentti sekä valtion virkamieslain (750/94) 78 §.

Muutoksenhaku:

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Virkamieslautakunnan päätös oli tulos äänestyksestä, jossa enemmistön muodostivat puheenjohtaja Kallio, jäsenet Kairinen, Kulla, Paavilainen, A. Nieminen, Sipiläinen ja Salo sekä varajäsen Vainio, ja vähemmistön jäsen M. Nieminen.

Eri mieltä olleen jäsen M. Niemisen eriävä lausuma:

"Lain mukaan virkamiehen lomauttamiselle on asetettu välttämättömänä edellytyksenä työn vähentyminen taloudellisten, tuotannollisten tai niihin verrattavien syiden vuoksi. Ehdoton edellytys on, että juuri sen henkilön, joka ollaan aikeissa lomauttaa, työn tulee olla vähentynyt.

Pelkkä määrärahojen vähentyminen ei oikeuta viranomaista lomauttamaan virkamiestä vaan lisäksi on edellytettävä, että tämän seurauksena virkamiehen työ on vähentynyt olennaisesti.

Vastuu työn tuloksesta tulee siirretyksi työnantajalle vain jos työnantaja selkeästi ilmoittaa, mitkä työtehtävät saa jättää tekemättä lomautuksen vuoksi. Tällaista perustetta ei jutussa ole esitetty.

Lomautuspäätöksestä eikä pääesikunnan vastineesta ilmene perusteita, jotka osoittaisivat lomautuksen tunneittain ja sitäkin lyhyempinä jaksoina olevan oikaisuvaatimuksen tekijän kohdalla välttämätöntä puolustusvoimien toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Asiakirja-aineistosta on päinvastoin pääteltävissä, että työnantaja on tosiasiallisesti kerännyt eri päivien lomautustunnit kokonaisuksi lomautuspäiviksi. Työnantajan palkkalaskennan ja maksukäytännön kannalta on siten toteutunut vähintään päivittäinen menettely.

Edellä esitetyn perusteella lomautus on laitton ja valitus hyväksytään."